

The National
Conference of The
Romanian
Association for The
Support of Social
Assistance

CONFERINȚA NAȚIONALĂ A ASOCIAȚIEI PENTRU PROMOVAREA ASISTENȚEI SOCIALE ÎN ROMÂNIA (ARPAS)

ELENA ZAMFIR

Extrase din Raportul prezentat
de președintele ARPAS,
Prof.dr. Elena Zamfir,
la Adunarea Generală pentru alegeri

Pe data de 7 mai 1998 a avut loc adunarea generală pentru alegeri a ARPAS-ului. La adunare au participat 138 de membri. Au fost prezenți ca invitați speciali din partea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Domnul Păun Jura - Secretar de Stat și Domnul Pașa Nicolae - Director. Din partea Președinției a participat doamna Magda Lazăr - expert prezidențial.

Pe lângă alegerea noii conduceri a Asociației, adunarea a avut și o semnificație de ordin general pentru cei implicați în asistența socială. În urma discuțiilor s-a adoptat Codul Deontologic al Asistentului Social la care a lucrat un grup de specialiști mai mult de un an. De asemenea, ținând seama de numărul mare de asociații care au apărut în România postdecembristă ca urmare a multiplicării necesităților de servicii pentru cei în dificultate, s-a discutat propunerea unificării acestor asociații pe baza unor obiective comune într-o federație națională.

Tot în acest cadru s-a hotărât deschiderea unei filiale ARPAS la Chișinău, în Republica Moldova, ca răspuns prompt la necesitatea înființării școlii de asistență socială.

În finalul Conferinței, domnul Secretar de Stat Păun Jură din Ministerul Muncii și Protecției Sociale a făcut propunerea ca MMPS să confere statut consultativ ARPAS-ului.

Scurt istoric al asociației

ARPAS, ca organizație non-guvernamentală non-profit a luat ființă în 1992, la 4 iulie, în urma simpozionului Național de la Sighișoara, cu tema Rolul asistenței sociale în România, organizat de Universitatea București, secția de asistență socială și Ministerul Muncii și Protecției Sociale, simpozion sprijinit de UNICEF-reprezentanța din România.

Asociația cuprinde în prezent un număr de 190 de membri și 7 membri de onoare (asistenți sociali care au absolvit în trecut, cercetători de la institutele de profil, lucrători sociali din ministere, organizații, instituții, agenții de asistență socială, un număr de specialiști din străinătate, profesori și cercetători de la universități din Anglia, Olanda, S.U.A. etc.). Asociația are un comitet director format din 13 membri.

Scopul creării unei asemenea Asociații apolitice la nivel național a fost acela de a uni toate forțele interesate și implicate în sistemul asistenței și protecției sociale - ministere, instituții publice, agenții, organizații non-guvernamentale și guvernamentale, instituții de învățământ etc -, în vederea sprijinirii directe a Reformei sistemului de asistență socială și a promovării profesiei de asistent social. De la început, Asociația și-a propus și evaluarea programelor de asistență și sprijin pentru cei aflați în dificultate pornind de la stabilirea cauzelor care generează situațiile cu risc crescut, stabilirea dimensiunii segmentului popula-

ției în nevoie, fixarea unui diagnostic propriu fiecărui grup sau individ fie el și provizoriu, care să permită posibilitatea unor alternative, strategii, modele de soluționare a problemelor grave ce apar în perioada tranziției pentru numeroși indivizi, grupuri sau chiar comunități.

În acel moment de început s-au conturat câteva obiective de interes comun pentru membrii fondatori:

1. pregătirea specialiștilor în asistență socială prin dezvoltarea unui învățământ modern;
2. sprijin direct pentru dezvoltarea, perfecționarea și diversificarea sistemului instituțional începând cu formele de stat, guvernamentale și sfârșind cu cele non-guvernamentale;
3. definirea tipurilor de activități pe care asistentul social trebuie să le desfășoare;
4. stabilirea priorităților pentru serviciile de asistență socială.

Primul obiectiv legat de formarea unor specialiști în asistență socială profesioniști și moderni, capabili să promoveze o reformă structurală în acest domeniu a apărut ca o necesitate urgentă încă din primul an după Revoluție. Lipsa specialiștilor în ministere, instituții, învățământ, absența unor cercetări sau studii în domeniu, lipsa formatorilor, a impus crearea unui învățământ de specialitate pe problemele protecției și asistenței sociale. În acest sens, într-un timp foarte scurt, cu sprijin masiv din partea unor Universități cu tradiție din vest și cu eforturi susținute ale unor specialiști din domeniul socio-uman de la noi, s-au făcut pași însemnați în stabilirea unor programe de învățământ specializate pe problemele asistenței sociale la nivel universitar. La realizarea planurilor și programelor de învățământ s-a luat în considerație tradiția bună existentă în România până în 1969, precum și preluarea selectivă a unor modele de vârf ale țărilor occidentale.

ARPAS a sprijinit prin membrii săi fondatori formarea specialiștilor în domeniu prin stabilirea unor contacte directe pe bază de acorduri reciproce între învățământ și instituțiile, serviciile, agențiile guvernamentale și non-guvernamentale de profil, asigurându-se astfel pentru studenți centre de practică de specialitate coresponszătoare. Așa a fost posibilă prima promoție a asistenților sociali cu diplomă universitară, în anul 1994, care s-a integrat rapid în sistemul de asistență socială de la noi cu toate dificultățile inerente începutului. Punctul slab al formării primei generații de asistenți sociali profesioniști a constat în activitatea practică care a fost mai puțin dezvoltată la nivelul standardelor moderne. Asta s-a datorat, pe de o parte, lipsei serviciilor de asistență socială specializate care nu puteau să ofere studenților un model de practică profesionalizată, iar pe de altă parte, lipsei de coordonatori de practică capabili să înțeleagă specificul nou al practicii de specialitate - munca de teren, munca cu indivizii, cu grupurile în dificultate. Așa se explică de ce eforturile de formare a tinerei generații au fost orientate în următorii ani cu precădere spre aplicațiile practice ale profesiei, fapt care să permită soluționarea urgentă a problemelor colectivității noastre, evitându-se pe cât posibil eventuale "explozii sociale". De aceea, încă de la început, găsim printre obiectivele majore ale Asociației rolul pe care trebuie să-l aibă în perfecționarea activității educativ-formative, acel permanent feed-back între învățământ și cadrul instituțional formal al asistenței sociale. Asistența socială, prin însăși natura sa, oferă posibilitatea continuă a unui dialog, a unor legături susținute între instituții de specialitate (prin specialiștii săi) și cei aflați în dificultate. Această comunicare permanentă dintre învățământ, serviciile sociale și clienți este de natură a aduce corecții atât sistemului educațional cât și celui instituțional în acord cu cerințele reale ale celor marginalizați. Acest feed-back a fost

întreținut și cultivat în permanență de asociația noastră. Aceasta întrucât acțiunea specialistului din asistență socială așteaptă întotdeauna un răspuns din partea clienților pe baza căruia eficiența acesteia poate fi evaluată.

În Universitatea București, pornindu-se de la cerințele urgente ale practicii în asistență socială s-a accentuat formarea specialistului prin completarea studiilor (cu ajutorul direct al UNICEF-ului s-a realizat în cadrul unui curs de 2 ani completarea studiilor celor care au absolvit colegiul de asistență socială) prin cursuri intensive de scurtă sau lungă durată, de la 6 luni (pentru cei cu recalificare) până la 2 ani (pentru cursuri post-graduale).

2. Referitor la cel de al doilea obiectiv privind reforma sistemului de asistență socială în România post-revoluționară, asociația s-a străduit să publice studii și rapoarte naționale pentru susținerea unui cadru organizațional în asistența socială care să promoveze o viziune coerentă, evitându-se pe cât posibil fragmentarea dominată exclusiv de pluralitatea nevoilor populației și de multiplele instituții antrenate în rezolvarea lor. Comunitatea academică din domeniul asistenței sociale a întins o punte de legătură pentru toate acele instituții care promovează servicii de asistență socială în vederea comunicării directe cu cei asistați. S-a sprijinit astfel și perfecționarea cadrului organizațional în urma unui dialog constructiv pe problemele asistenței sociale și a rolului ei în tranziție. Acest sistem de comunicație și-a propus ca ministere, agenții, ong-uri, instituții de învățământ și cercetare etc., care funcționau în logici diferite dar care de fapt sunt părți componente ale aceluiași întreg, să intre într-o cooperare mutual benefică. Aceste instituții implicate în sistemul dezvoltării asistenței sociale în România trebuie să formeze nu o ierarhie administrativ-birocrațică, adesea considerându-se concurențiale, ci mai degrabă o rețea cu un grad ridicat de coerență în care coordonarea se poate realiza în

principal prin comunicare cu sens. Astfel, noi am fost conștienți că învățământului îi revine sarcina principală de producere de cunoștințe, informații, abilități, într-un cuvânt formarea unor competențe care să sprijine activitatea practică din asistența socială. La rândul lor, practicienii din serviciile de asistență socială trebuie să faciliteze într-un anume fel deschiderea și flexibilitatea instituțională încât munca specialistului să fie cât mai eficientă pentru comunitate. Mai departe, mergând pe linia acestui raționament deschis, învățământul și cercetarea trebuie să fie adevărați catalizatori pentru asistenții sociali practicieni, oferindu-le instrumente profesional-științifice care să-i facă indispensabili în comunitate. În acest fel, în contact cu rezultatele științifice din mediul academic, practicienii vor putea cunoaște și vor putea utiliza în practica profesiei lor tehnici de intervenție promptă cu rezultate pozitive pentru prevenirea și terapia necesară persoanelor și grupurilor vulnerabile.

Un alt aspect care l-am avut în vedere de la început pe baza experienței practice a fost acela legat de mediul instituțional în care viitori absolvenți vor lucra.

Astfel, prima generație de absolvenți s-a lovit de un sistem instituțional care doar potențial înregistra necesitatea acestora, confruntându-se în realitate chiar de la început cu un mediu nefavorabil, neprietenos, uneori chiar ostil, pe care în timp ei trebuiau să-l schimbe, să-l corecteze în cadrul practicii profesionale de specialitate.

În strategia generală a dezvoltării și diversificării instituționale precum și a lansării profesiei de asistent social, asociația a avut ca repere în acești ani câteva aspecte fundamentale:

- susținerea angajării cu prioritate a asistenților sociali în acele instituții centrale unde se promovează politica generală a reformei în asistența socială;

- selectarea unor domenii practice în care se presupune că nevoia de compe-

tență profesională este mai pronunțată și cu efecte directe asupra formării practicienilor. De asemenea, selectarea acelor servicii sociale în care activitățile pentru clienți sunt bine structurate - servicii sociale pentru săraci, pentru handicapați, pentru copii, pentru bătrâni, șomeri etc. - care să poată să măsoare prin indicatori preciși intervenția specialistului în comunitate;

- dezvoltarea unei rețele de voluntariat care să evidențieze grija pentru cei în dificultate, la nivel local, contribuind astfel la construcția unei noi mentalități privind societatea civilă (centre de *hot line* pentru copii și tineri).

Aceste centre ale organizației profesionale nonguvernamentale pot să apară ca o prelungire a atribuțiilor statului în sfera asistenței sociale, în cadrul lor desfășurându-se o serie de activități complementare cu cele ale instituțiilor publice de stat. În timp, acestea ar putea să preia o serie din funcțiile din care statul s-a retras.

3. Cel de al treilea aspect legat de definirea tipurilor de activități pe care asistentul social trebuie să le desfășoare reprezintă un obiectiv central al asociației. Aceasta pentru că, în raport cu lista de probleme, se pot descrie tipurile concrete de intervenție sau prevenție la nivel individual, de grup sau comunitar. Pe această bază s-a putut gândi, pe de o parte, modul de formare profesională, iar pe de altă parte, rețeaua practică de asistență socială (sistemul instituțional). Cu claritatea tipurilor de activități pe care le-am avut în minte s-a putut realiza o evaluare mai precisă a modului de organizare și funcționare a sistemului de asistență socială în prezent, precum și o viziune critică, constructivă asupra lui. Numeroase cercetări, studii, rapoarte naționale și internaționale, experți au antrenat o bună parte din membrii fondatori. Aceste studii și rapoarte au fost imaginate ca instrumente reale de gândire și restructurare a serviciilor de asistență socială. Realismul lor a constatat în aceea că a accentuat ideea că filozofia care stă la ba-

za reformei sistemului de servicii în asistența socială trebuie să fie ferită atât de iluzii (punerea unor obiective frumoase prin ele însele, dar cu șanse mici de realizare) cât și de un pragmatism îngust cu o limitare a problemelor pe care realitatea actuală în formare le pune ignorând aspecte importante pe termen lung.

Un alt obiectiv major al asociației a fost acela al dezvoltării unor contacte la nivel național și internațional în vederea elaborării unor programe concrete de dezvoltare comunitară și de suport pentru cei în nevoie.

În acest cadru larg al cooperării internaționale cu specialiști și asociații profesionale similare se înscrie participarea României la *study-tour* în SUA la NASW cu un număr de 4 persoane (Luminița Marcu, Ioana Doru, Rodica Ghețău, Elena Zamfir) pentru o lună. Membrii asociației noastre au participat la Adunarea Generală a NASW. În cadrul ședinței plenare unde a participat și Procurorul general al SUA de la Casa Albă, România a participat cu o prezentare din partea președintelui asociației noastre privind obiectivele asistenței sociale în perioada tranziției, cu referire directă la dezvoltarea profesiei de asistent social precum și la problemele generale ale reformei serviciilor sociale în România.

S-au vizitat principalele sedii ale organizației, s-a discutat despre statutul și codul asociației americane, s-au inițiat proiecte de cooperare pe termen lung privind practica studenților români etc.

O vizită foarte eficientă în cadrul acestui *study tour* în SUA a fost cea de la Universitatea Chapel Hill din North Carolina, unde discuțiile purtate cu profesorii din domeniul asistenței sociale au evidențiat necesitatea dezvoltării planurilor de învățământ pentru secția de asistență socială la nivel de master și doctorat.

Asociația noastră a mai fost prezentă în Norvegia, la Conferința internațională privind serviciile de *foster care*, ce a avut loc la Bergen în august 1994. La această conferință

au fost invitate Nina Tolstobrach și președintele Asociației unde a prezentat comunicarea - Copiii instituționalizați și alternative la instituționalizare. La această conferință au participat și copii între 1 an și 18 ani care au prezentat un program separat privind opțiunile și părerile lor vizavi de proiectele privind protecția copilului.

Un alt moment important l-a constituit prezența României la Conferința Mondială bianuală a Federației Internaționale a Asistenților sociali din 9-13 iulie în Colombo - Sri Lanka. Organizarea acestei Conferințe în condiții de excepție a fost realizată de Federația Internațională a Asistenților Sociali, de Asociația Profesională a Asistenților Sociali din Sri Lanka, de Ministerul pentru Reconstrucție, Reabilitare și Bunăstare din Sri Lanka.

La Conferință au participat 385 de reprezentanți din 51 de țări. Lucrările Conferinței s-au desfășurat pe fundalul unui imperativ cu o deosebită semnificație pentru solidaritatea asistenților sociali din lume, sugestiv formulat: Profesia de Asistent Social - o familie unită în vremuri tulburi.

Mesajele înalt umaniste ale unor personalități politice marcante din Sri Lanka, Prim Ministrul și Ministrul pentru Reconstrucție, Reabilitare și Bunăstare din Sri Lanka, prezentarea amplă și consistentă teoretic a Secretarului General al Comitetului Național de Organizare, precum și al altor personalități internaționale de prestigiu au fost de natură a accentua de la bun început avantajul larg al problemelor grave cu care se confruntă în prezent, pe glob, comunități largi, numeroase grupuri și indivizi aflați în dificultate, aruncați într-o lume a sărăciei și degradării.

Toate aceste probleme grave care-și așteaptă soluții urgente și satisfăcătoare în planul unor programe concrete de sprijin pentru cei în dificultate, au întărit și cu acest prilej ideea redefinirii profesiei de asistent social și a responsabilității ei în contextul provocator al realităților drama-

tice contemporane. Iar îndemnul repetat referitor la unitatea asistenților sociali în fața situațiilor dificile din lume, care se făcea auzit aproape la fiecare vorbitor, nu suna convențional, formal, ci mai degrabă ca o normă de bază a profesiei.

Secțiunile de lucru ale Conferinței au fost centrate pe câteva teme majore, de interes fundamental pentru comunitatea asistenților sociali din lume ca:

- rezolvarea conflictelor și pacea;
- diminuarea sărăciei și mobilizarea forțelor comunitare;
- lupta împotriva discriminării după sex, rasă, vârstă;
- sănătatea și problemele sociale;
- mediul înconjurător și aspectele legate de dezvoltarea lui;
- unitatea profesiei. Noile direcții ale acesteia.

Pe lângă dezbaterile centrate tematic pe secții de lucru au avut loc întâlniri pe grupuri mici, specializate pe domenii ale asistenței sociale (copii, bătrâni, persoane cu dizabilități, săraci, șomeri etc.), de natură a pune împreună numeroși specialiști din diferite părți ale globului, cu aceleași preocupări pentru oameni în dificultate. S-a realizat astfel un fructuos schimb de experiență în domeniul teoriei și practicii asistenței sociale, s-au pus bazele unei cooperări reciproc avantajoase, între profesioniștii din lume. Aceste întâlniri au evidențiat preocupări comune ale specialiștilor pentru identificarea problemelor prioritare în sistemul protecției sociale, pentru evaluarea programelor de sprijin care să asigure o intervenție urgentă la nivel global sau societal, pentru evidențierea dimensiunii acelor segmente ale populației aflate în dificultate, pentru cercetări fundamentale în domeniul protecției și politicilor sociale de natură a influența activ factorii de decizie la nivel guvernamental sau non-guvernamental, global sau local.

O pondere specială în cadrul discuțiilor au avut acele probleme sociale grave legate de formarea unor punți cro-

nice de sărăcie și extinderea lor la numeroase comunități pe glob, aspecte ce vizează chiar pragul limită al existenței umane - supraviețuirea. De asemenea, s-au analizat posibile modele de intervenție urgente în aceste părți ale lumii și asumarea responsabilității forurilor internaționale de supraveghere și control a derulării programelor de asistență, de introducere a unor măsuri urgente de diminuare a sărăciei în țările subdezvoltate.

S-a propus totodată un set de indicatori pentru măsurarea eficienței programelor de sprijin oferite de țările occidentale sau organizații non-guvernamentale comunităților în criză. Aspectele referitoare la evaluarea rezultatelor sistemului de protecție și asistență socială la nivel guvernamental au ocupat și ele un loc aparte în cadrul dezbaterilor. Nu au lipsit însă din discuții nici acele aspecte specific regionale, zonale, care individualizează munca asistentului social în funcție de contextul cultural, economic, politic, necesitând modalități de sprijin și strategii de acțiune proprii, diferențiate.

Din partea României a participat subsemnata, cu o comunicare pe problema Politici sociale ale familiei și copilului în perioada tranziției în România. Comunicarea a fost susținută în prima zi a Congresului, acordându-i-se un timp de două ore și jumătate pentru prezentare și discuții, timp cu totul neobișnuit acordat comunicărilor în cadrul unor întâlniri internaționale.

Posibilitatea acordată unor prezentatori de a dispune de timp suficient (2-3 ore) pentru dezvoltarea problemelor punctate în comunicare a constituit o noutate absolută, un aspect forte al dezbaterilor tematice pe secții, având o semnificație deosebită pentru înțelegerea diferențelor socio-culturale și economice ale comunităților de pe glob și a varietății programelor și politicilor de sprijin pentru cei în dificultate. S-a asigurat astfel pentru prezentatori și un *feed-back* corespunzător

prin numeroasele întrebări puse, prin discuții consistente, prin asigurarea unui spațiu larg, favorabil intervențiilor, exprimării libere a diverselor opinii, formulării unor alternative pentru politici sociale, prezentării unor programe de intervenție activă la nivel global, local sau comunitar.

S-a creat, chiar din prima zi, o atmosferă stimulativă participării la discuții, de cele mai multe ori dezbaterile pe secții desfășurându-se sub forma unor grupuri de lucru ale căror întâlniri erau finalizate în propuneri sistematice de proiecte de asistență comunitară. Aceasta poate fi considerată parte integrantă a ingeniozității metodologice a organizatorilor, contribuind la reușita de ansamblu a Congresului.

Pe lângă interesul profesional-științific al acestei conferințe pentru asociația noastră, se poate remarca și o semnificație aparte ce merită a fi punctată aici. În zilele premergătoare Conferinței, în urma cererii depuse de asociația noastră, s-a hotărât primirea ARPAS-ului în Federația Internațională a Asistenților Sociali. Cu un statut de membru, recunoscut la nivel internațional, cu posibilitatea de deschidere către problemele majore ale asistenței și protecției sociale în context mondial, răspunderea și activitatea asociației noastre pentru promovarea profesiei de asistent social în România cât și pentru susținerea unor programe de sprijin pentru cei în dificultate a crescut considerabil în această perioadă anevoioasă a tranziției.